

Kaip vaikai iš “blogų” išmoka “gerą”

Daugiausia elgesio modelių vaikai išmoka stebėdami suaugusiųjų elgesį.

Sena kaip pasaulis tiesa, jog bausmė iš tikrųjų neišmoko vaiko elgtis teisingai. Iš tikrųjų, bausmė tik išmoko vaiką “neįkliūti” padarius kažką netinkamo.

Taigi pamąstykite, kaip vaikai iš tikrųjų mokosi tinkamo elgesio.

- Kai mes džiugiai padedame vaikui išvalyti išlietą arbatą, jie išmoka, jog tai nėra tragedija, todėl jiems nereikia dėl to verkėti ar kažką kaltinti. Jie pasčiausiai gali tai lengvai išspręsti.
- Kai mes sakome “ne” jų prašymams, jie sužino, kad ne visada gali gauti tai, ko nori, tačiau visada gali gauti tėčio ir mamos supratimą bei palaikymą.
- Kai mes juos išklausome, jie supranta, kad gyvenime ne visada viskas yra lengva ir paprasta, tačiau jie visada turi galimybę išsikalbėti ir pabandyti dar kartą. Tiek kartų kiek reikės.
- Kai mes jais džiaugiamės, jie sužino, jog yra vertingi.
- Kai atleidžiame jų klaidas, jie sužino, jog nėra vienas nėra tobulas.
- Kai mes atsiprašome ir pasitaisome, jie sužino, kaip atitaisyti padarytą žalą.
- Kai bandome pažvelgti iš jų pozicijos, jie bando pažvelgti iš mūsų pozicijos.
- Kai tikime jų geriausiais ketinimais, net jei jie nėra patys geriausi, jie stengiasi mūsų nenuvilti.
- Kai mes juos užjaučiame nusivylimų akivaizdoje, jie sužino, kad emocijos nėra nevaldomos ir jas galima kontroliuoti.
- Kai mes patys susivaldome ir atsakingai elgiamės, vaikas augdamas išmoka kontroliuoti savo emocijas ir elgesį.
- Kai nuoširdžiai ir be priekaištų parodome, kad šuo yra alkanas, nes vaikai pamiršo jį pamaitinti, jie sužino, kad daugiau niekada nenori įskaudinti bejėgės būtybės.
- Kai padedame jiems susikurti sistemą, kuri primintų, jog reikia pašerti šunį, jie išmoka tvarkytis patys.

Ir priešingai:

- Kai baudžiame juos už tai, kad pamiršo pašerti šunį, jie pyksta ir ant mūsų, ir ant šuns, o tai ne motyvuoja juo rūpintis.
- Kai mes reikiame ant jų, jie sužino, jog pykčio priepuoliai yra gerai, ir taip jie išmoka reikti ant mūsų.

- Kai mes juos baudžiame, jie sužino, jog problemos yra sprendžiamos taip: žmonėms, turintiems daugiau galios, leidžiama ją panaudoti prieš žmones, turinčius mažiau galios.
- Kai meluojame kam nors kalbėdami telefonu ir vaikas girdi, jis sužino, jog būti nesąžiningu nėra nieko blogo.
- Kai meluojame apie vaiko amžių, kad vaikas patektų į žaidimų parką, jie sužino, kad sukčiauti yra gerai.
- Kai mes viršijame greitį važiuodami automobiliu, jie sužino, kad pažeidinėti įstatymus yra gerai, svarbiausia - neįkliūti.
- Kai pažadame su jais žaisti žaidimą ir tada atsisakome, jie sužino, jog pažadų galima nesilaikyti.
- Kai mes ignoruojame jausmus, paskatinusius vaikų netinkamą elgesį, jie sužino, kad užklupus dideliems baisiems jausmams, verčiantiems juos „padaryti kažką negero“, jiems niekas negali padėti.
- Kai mes juos mušame, jie sužino, kad didesniems žmonėms leidžiama mušti mažesnius žmones.
- Kai mes juos baudžiame, jie išmoksta, kad jie yra blogi žmonės.

Vaikai mokosi tada, kai mes jiems kasdien rodome gerumą, atsakingumą, dosnumą, sąžiningumą, atjautą ir visus kitus dalykus, kurių norime juos išmokyti.

Kai vaikai jaučiasi artimi savo tėvams, jie nori jais sekti. Jei vaikai nejaučia ryšio su savo tėvais, jie nėra atviri jų pažiūroms.

Prefrontalinė žievė, kuri padeda kontroliuoti stiprias emocijas ir gali padėti jūsų vaikui susitvarkyti, vis dar vystosi iki 25 metų, todėl jūsų vaikas ne visada pasirenks teisingai. Bet jei auklėjate mylėdami, jis bent jau *norės* pasirinkti teisingai.

Ar turite būti tobuli? Ne, žinoma ne. Tik jūs taip pat negalite tikėtis, kad jūsų vaikas bus tobulas.

*Parengė Klaipėdos pedagoginės psichologinės tarnybos psichologė Renata Kupšytė
Pagal: Laura Markham Ph.D., "How Do Children Learn Right From Wrong?"*

<https://www.psychologytoday.com/us/blog/peaceful-parents-happy-kids/201703/how-do-children-learn-right-wrong>